

Tuleva III Samba Pensionifond

POOLAASTAARUANNE 01.01.2023 – 30.06.2023

Majandusaasta algus	01. jaanuar 2023
Majandusaasta lõpp	31. detsember 2023
Fondivalitseja	Tuleva Fondid AS
Fondi liik	Vabatahtlik pensionifond
Fondi nimetus	Tuleva Maailma III Samba Pensionifond
Depoopank	Swedbank AS
Fondi aadress	Telliskivi 60/1, Tallinn, 10412
Fondijuht	Tõnu Pekk

Sisukord

Tegevusaruanne	4
Raamatupidamise poolaastaruanne	17
Bilanss	17
Tulude ja kulude aruanne	18
Fondi puhasväärtuse muutumise aruanne	19
Rahavoogude aruanne	20
Raamatupidamise poolaastaruande lisad	21
<i>Lisa 1. Üldine informatsioon</i>	21
<i>Lisa 2. Kasutatud arvestuspõhimõtted</i>	21
<i>Lisa 3. Neto kasum/kahjum õiglasest väärtuses läbi tulude ja kulude aruande kajastatud finantsvaradelt ja kohustistelt</i>	26
<i>Lisa 4. Finantsriskide juhtimine</i>	27
<i>Lisa 5. Kapitali juhtimine</i>	29
<i>Lisa 6. Seotud osapooled</i>	29
Investeeringute aruanne	30
Fondi investeeringute aruanne 30.06.2023	30
Fondi investeeringute aruanne 31.12.2022	32
Tehingu- ja vahendustasude aruanne	33
Andmed perioodi 01.01.2023 - 30.06.2023 kohta	33
Andmed perioodi 01.01.2022 - 30.06.2022 kohta	33
Fondivalitseja juhatuse allkirjad poolaastaruandele	34

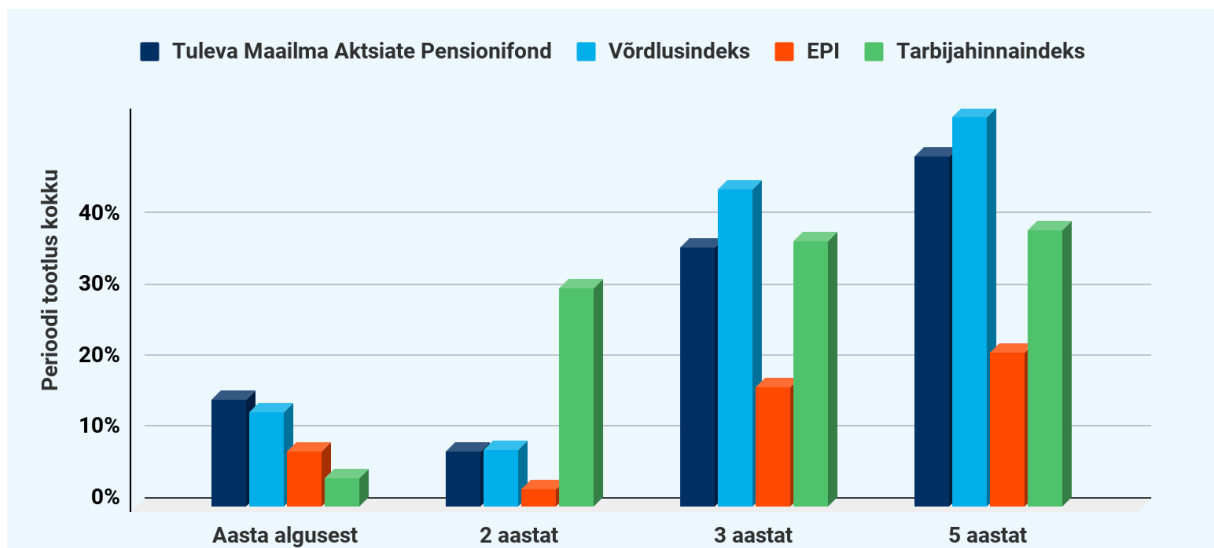
Tegevusaruanne

Maailma aktsiate hinnad on aasta algusest tublisti kasvanud

Meie vara pensionifondides kasvab käsikäes maailmaturu indeksiga. Selle aasta algusest on maailma aktsiate ning nendega koos meie Tuleva Maailma Aktsiate ning Tuleva III Samba Pensionifondi osaku hinnad kerkinud 15%¹.

Mõne kuu või paari aasta tootlus ei aita ennustada, kui palju kasvab meie vara Tuleva fondides pika aja vältel. Küll aga pakub maailma finantsturgude ajalugu seaduspärasusi, mida kinnitab ka Eesti pensionifondide statistika.

1. Kõrge tasuga fondid jäävad madala tasuga indeksifondidele pikas plaanis alla.

Graafikul on Tuleva Maailma Aktsiate Pensionifondi osaku hinna muutus võrrelduna maailmaturu võrdlusindeksi, Eesti pensionifondide keskmise (EPI) ja inflatsiooniga. Allikas: Pensionikeskus ja MSCI, 31.07.2023 seisuga.

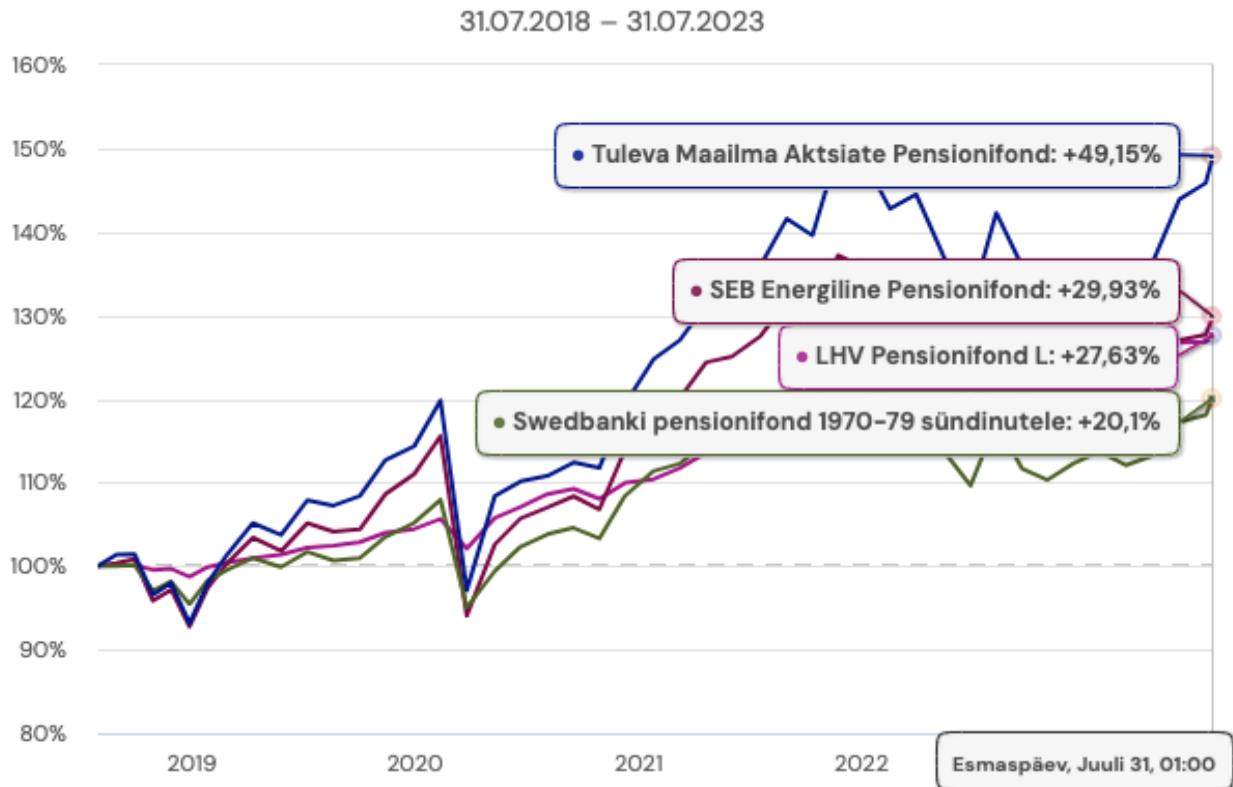
Viimase viie aastaga pole ükski Eesti aktiivselt juhitud pensionifond tootluses maailmaturgu ja indeksifonde edestanud. Eesti pole siin erand. Kogu maailmas jäävad kõrge tasuga fondid madala kuluga indeksifondidele alla².

2. Hea tootlus tuleb kõikudes

Me teame, et mineviku tootlus ei ütle midagi tuleviku tootluse kohta. Kui aktsiaturgude ajaloost üldse midagi kindlat järeldada võib, siis seda, et aktsiahinnad kõiguvad üles-alla. Varem või hiljem tuleb aeg, mil me näeme oma kontrol mitu kuud või mitu aastat järjest süvenevat miinust. Miks me (ja mitte ainult meie, vaid ka näiteks Rootsi riik) arvame, et aktsiafond sobib inimese kõige olulisema finantsvara kogumiseks?

¹ Kõik pensionifondide andmed on 31.07.2023 seisuga pensionikeskusest.

² Vaata näiteks [S&P analüüsi siit](#) ja Eesti teise samba pensionifondide võrdlust indeksifondidega [siit](#).

Viie aasta osakuhinna muutuse graafikul on lisaks Tuleva Maailma Aktsiate Pensionifondile kolm II samba fondi, mida pangad soovivad minuvanusele (50-aastasele) inimesele. Allikas: Pensionikeskus³.

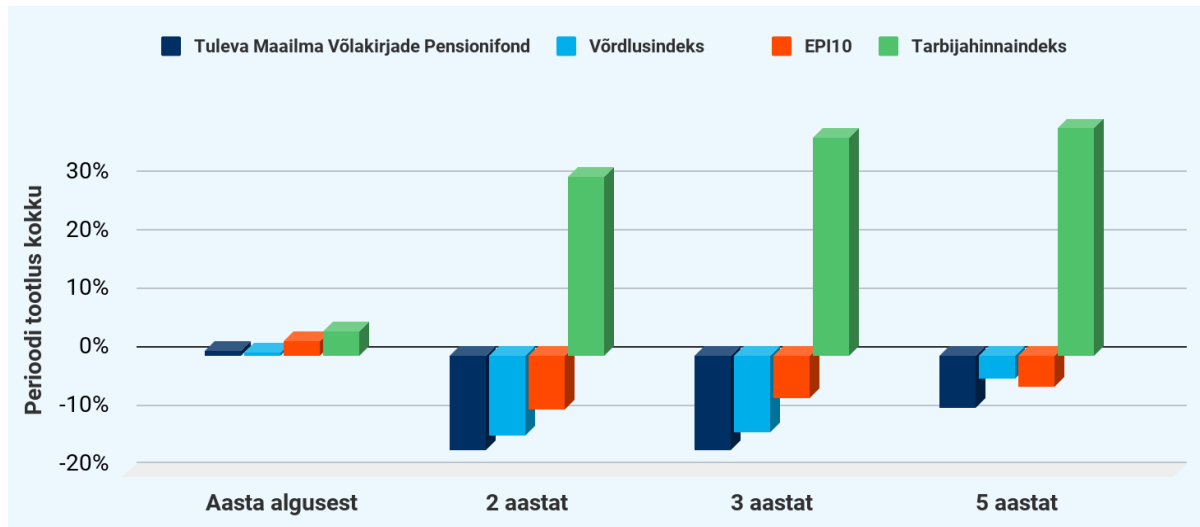
Põhjus on lihtne: riskivaba tootlust ei ole olemas. Rootsi pensioniamet ütleb oma kodulehel lausa, et tootluse teenimise eelduseks on see, et vara hind kõigub. Maailma aktsiaturud on kogujate varandust kasvatanud viimase sajandi jooksul oluliselt rohkem kui võlakirjad, ületades inflatsiooni ja jõudes järele majanduskasvule. See ei ole garantii, et nii ka tulevikus on, aga see on parim teadmine, mis meil täna tuleviku kohta on⁴.

Seepärast tähendab kogujale riski vähendamine enamasti väiksemat oodatavat tootlust. Paraku ei ole enamusel meist sissetulek nii kõrge, et ilma tootluse abita endale tulevikuks piisavalt kapitali koguda. Tuleb muidugi alati meeles pidada, et aktsiafondi ei tasu panna raha, mida sul juba lähiaastatel vaja läheb.

³ Lisaks Tuleva Maailma Aktsiate Pensionifondile on võrdluses ka LHV Pensionifond L, Swedbank Pensionifond 1970-79 ja SEB Progressiivne. Vaatasin soovitusi 23.08.2023, mõni päev pärast oma 50-ndat sünnipäeva. Ma ei suutnud Luminori avalikult lehelte leida minu vanusegrupile tehtavat soovitusi. Pankade soovitused kipuvad millegipärast kardinaalselt erinema, kui sa ütled neile, et kogud Tulevas. Kui muidu sobib sulle nende arvates nende kõrge tasuga fond, siis kohe kui räägid Tulevast, ilmub neil leti alt ka oma indeksifond välja.

⁴ Minu maailma finantsturgude ajaloo piiblik on London Business Schooli teadlaste Paul Marshi, Mike Stauntoni ja Elroy Dimsoni andmekogu, mis praegu ilmub igal aastal [Global Investment Returns Yearbook](#) nime all. Selle raamatu väljaandmise õigused ostnud Credit Suisse-i aeg sai siin ilmas sel aastal otsa. Loodan, et see hea andmekogu jätkab ilmumist mõne järgmise väljaandja nime all.

Võlakirjafondi osaku hind on viie aastaga langenud

Graafikul on Tuleva Maailma Võlakirjade Pensionifondi osaku hinna muutus võrrelduna maailma võlakirjaturu indeksi, Eesti konservatiivsete pensionifondide keskmise (EPI-10) ja inflatsiooniga. Allikas: Pensionikeskus ja Bloomberg, 31.07.2023 seisuga.

Tuleva Maailma Võlakirjade Pensionifondi osaku hind on viie aastaga langenud keskmiselt 1.7% aastas ehk kokku 8.9%. Selle aasta algusest on osaku hind kerkinud 0.8%.

Võlakirjade hinnad on pöördvõrdelises seoses nende jooksva tootlusega. Viis aastat tagasi oli maailma investeerimisjärgu võlakirjade jooksev tootlus eurodes 0.8% aastas. Täna näitaja tõusnud 3.5%ni. See on küll hea uudis nendele, kes täna võlakirju ostavad. Paraku viis aastat tagasi ostetud võlakirjade ja ka meie võlakirjafondi osaku väärtus on seetõttu tublisti kukkunud.

Tuleva Maailma Aktsiate Pensionifond on nüüd 100% aktsiates

Pärast märtsis tehtud viimast võlakirjade müüki on meie Tuleva Maailma Aktsiate Pensionifond 100% aktsiatesse investeeritud ja täpselt samasuguse portfelliga nagu [Tuleva III Samba Pensionifond](#). Alates 2019. aasta teisest poolest lubab seadus teise samba fondidel 100% aktsiatesse investeerida. Varem oli piiriks 75%. Meie otsustasime 100% peale üle minna samm-sammult kolme aasta jooksul. Selle aasta alguseks oli meil võlakirju järgi jäänud ca 5% fondi mahust ja märtsis vahetasime ka need aktsiate vastu.

Tagantjärele tundub see justkui vale otsus: oleks vahetuse 2020. aasta jaanuaris ühekorraga ära teinud, oleks meie fondi osaku hind kolme aastaga ligi 4% rohkem tõusnud. Sellest on põhjustatud muideks ka tootluse erinevus meie fondi ja SEB indeksfondi vahel, kelle portfelli on muidu meie omale väga sarnane⁵.

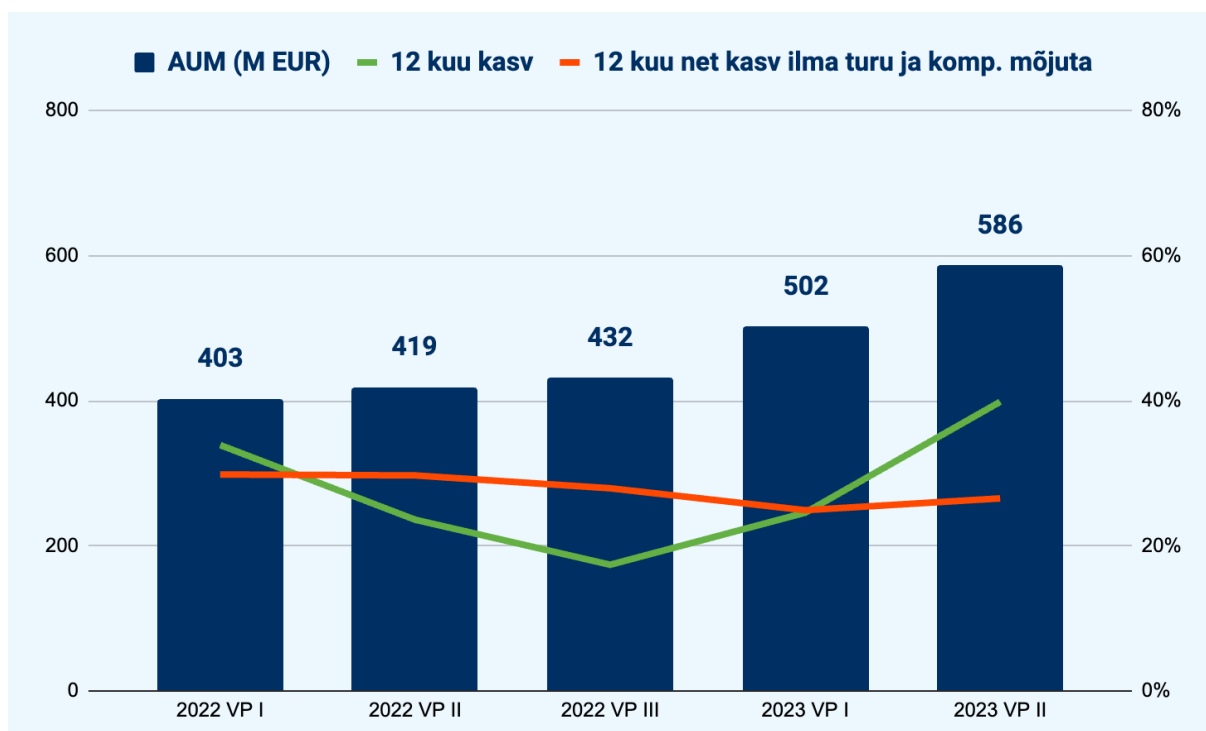
⁵ Mul on töös üks blogipost indeksfondide erinevustest. Ka need viis aktsiatesse investeerivat indeksifondi, mis Eesti teise samba kogujale kättesaadavad on, erinevad veidi portfelli koostamise põhimõtete poolest, mis võib lühiajaliselt põhjustada ka tootluse erinevust.

Kogumine on pikaajaline protsess, kus on palju ennustamatut. Hea rusikareegel otsustamisel on see, et tee muudatused järk-järgult, väikeste sammude kaupa. See ei ole teadus, aga nii vähendad riski, et kahetsedes otsust hiljem kiirustades muutma hakkad.

Varade maht ligineb 600 miljonile eurole

Indeksifondidega liitujate arv kasvab järjekindlalt. Juulis oli eriti hea kuu: lõppenud teine vahetusperiood lisas meie teise samba fondidesse 16 miljoni euro jagu uute liitujate vara. Ma olen üsna kindel, et aasta lõpuks jõuab Tuleva Maailma Aktsiate Pensionifond mahult turu kolme suurima hulka.

Koht fondi suuruse edetabelis pole eesmärk omaette. Aga me teame, et mida suurem on meie varade maht, seda parematel tingimustel saame me kõik Tulevas koguda. Erinevalt pankadest on meil kõik fondid väga madala tasuga ja tasud saavad seetõttu langeda ainult siis kui fondide maht kasvab.

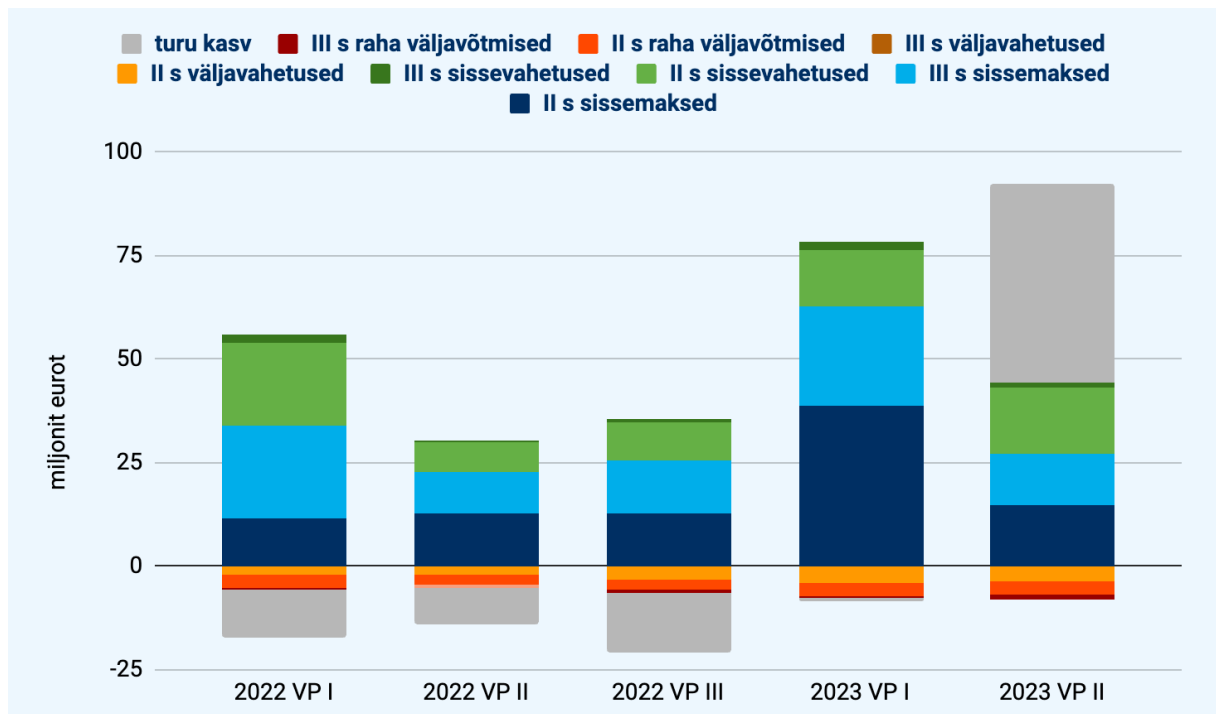
Graafikul on meie teise ja kolmanda samba fondide maht koos ootel vahetustehingutega (assets under management ehk AUM) miljonites eurodes ning 12-kuu muutus protsendina varade mahust koos erakorraliste mõjudega (turg ja ühekordne teise samba maksete kompensatsioon) ning ilma nendeta. Ajaühikuks on teise samba vahetusperiood (VP).

Meie tegelik kasvumäär sõltub ka faktoritest, mis ei ole meie kontrolli all. Sel aastal lisas teise samba sissemaksete kompensatsioon ning turu kasv varade mahule kokku ligi 95 miljonit eurot. Lahkujad - nii need, kes viisid oma vara teise pensionifondi või võtsid hoopis raha teisest sambast välja - vähendasid varasid ligi 15 miljoni euro võrra.

Tuleva kasvu mootorid: tänaste kogujate sissemaksed ja uued kogujad teises sambas

Me tegime Tuleva selleks, et aidata järjest suuremal arvul inimestest väikeseid summasid regulaarselt kõrvale pannes endale tulevikuks kapitali koguda. Seepärast on väga oluline, et meie kasvu peamiseks mootoriks on tänaste kogujate järjest kasvavad igakuised sissemaksed.

Meie kogujad lisasid poole aastaga oma pensionikontodele üle 40 miljoni euro. Eriti vahva on see, et 50% nendest maksetest on kolmandasse sambasse, mis on aastaga kasvanud viiendiku võrra. Just kolmanda samba sissemaksed on need, kus inimesed saavad päriselt hüppe teha oma säästumääras.

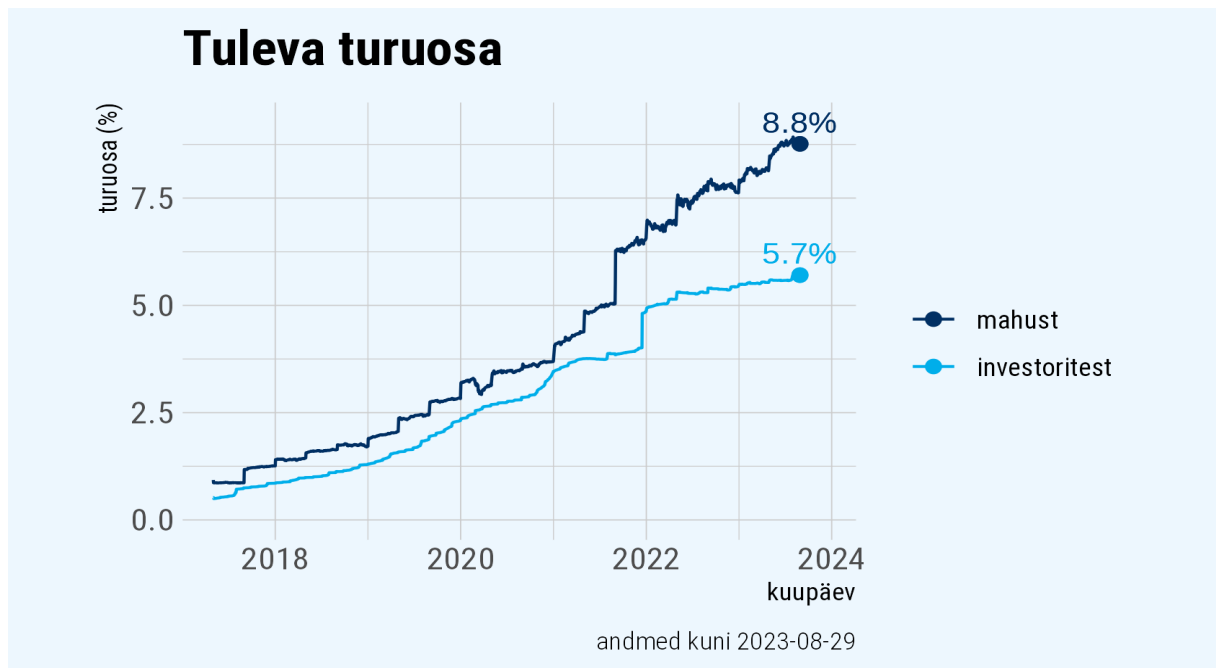
Graafikul on Tuleva pensionifondide mahu muutus allikate kaupa. Ajaühikuks on teise samba vahetusperiood.

Teise samba kasv tuleb sihikindla tööga

Me teadsime samas juba Tulevat alustades, et Eesti inimeste kogunenud finantsvara on peamiselt teises sambas. See on meie missiooni täitmise baas: inimesed saavad Tulevast kõige enam kasu tänu sellele, et me aitame nad korralikult kolmandas sambas koguma. Selleks, et me seda jätkusuutlikult teha saaksime, on vaja, et inimesed oma teise samba meile tooks.

Meie turuosa teise samba varade mahust on alla 9% ja ei ole ühtegi head põhjust, miks see ei võiks olla kordades suurem. Aga inimesed ei vaheta fondi iseenesest. Tasude mõju pikaajalisele tootlusele ei ole enamasti arusaadav isegi heade finantsteadmistega inimestele. Indeksifondides on täna alla 20% kogu teise samba mahust.

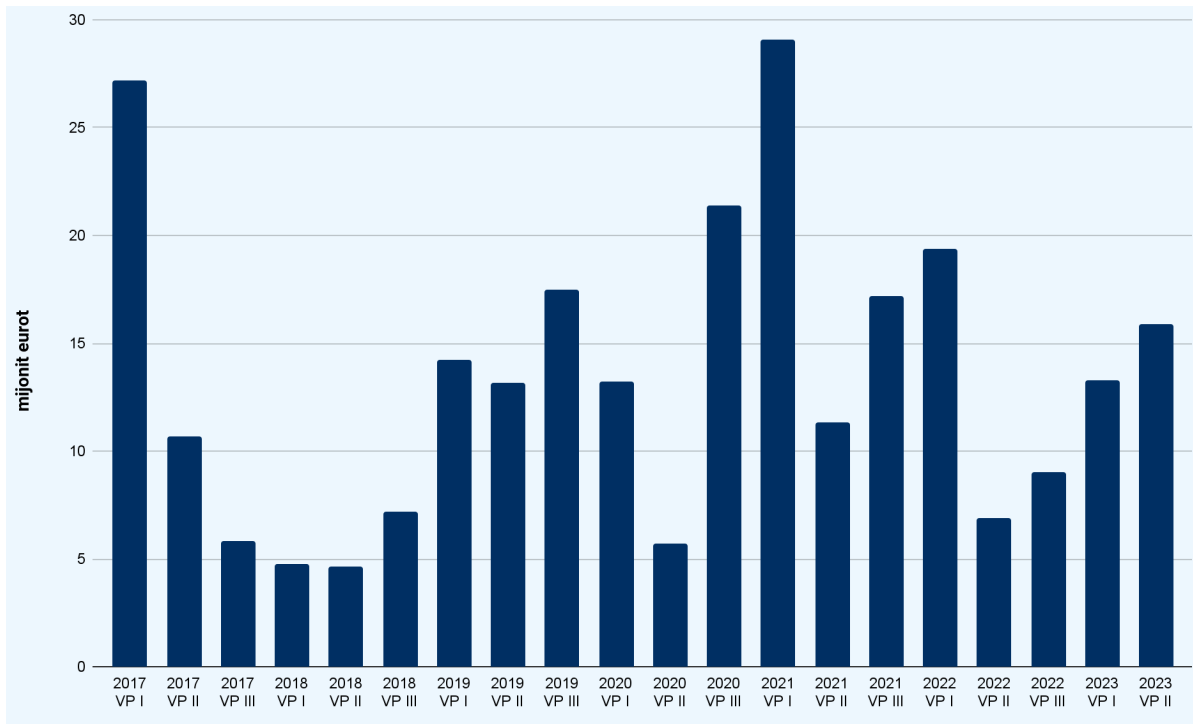

Graafikul on Tuleva teise samba fondide osakaal teise samba kogumahust ja investorite arvust. Allikas: Indrek Seppo pensionikeskuse andmetel.

Kuue aastaga oleme õppinud, et ei ole ühtegi võluvitsa (loe: graafikut, veebilehte või e-maili), mis äkki kogujate silmad avaks ja nad indeksifondidesse kolima paneks. Inimesi paneb liikuma sihikindel töö takistuste eemaldamisel: vähendada infomüra ja keerukust ja "müksed" sobivas kohas, kus inimesed on valmis teadlikku valikut tegema. Veel parem kui "mükse" annab sõber või eeskuju, kes ise aktiivse Tuleva kogukonna liikmena on asjad endale põhjalikult selgeks teinud.

Seda me oma tootearenduse, blogi, e-mailide, sotsiaalmeedia, klienditoe ja avalike esinemistega teemegi. Meie tiim oli alguses väga väike - kaks täiskohaga inimest ja mõned abilised. Sellepärast on meie kasv tulnud küll üliväikse kuluga, aga tulemus on olnud väga kõikum: kui oli rohkem aega panustada, tuli ülihea tulemus, kui vähem, siis kehvem.

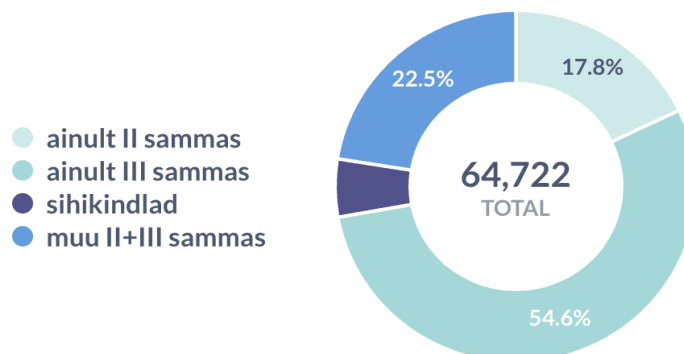

Graafikul on Tuleva teise samba fondidesse vahetustehingutega sisse tulnud raha vahetusperioodide kaupa. Ei sisalda välja vahetajate ja teisest sambast lahkujate välja viidud summasid.

Tänaseks on meil paika saamas päris kasvutiim, mida veavad Erko tootearenduse ja Sten operatsioonide poolel. Kasv on järjest vähem sõltuv minu tegevusest ja seega jätkusuutlikum. Ma usun, et suudame niimoodi meie kasvumäära püsivalt kõrgemale tasemele tõsta.

Jõuame oma eesmärgini siis, kui meie kogujad oma eesmärgi saavutavad

Me jõuame €2.5 miljardise varade mahuni siis, kui Tulevas kogub sihikindlalt 100 000 inimest. Sihikindlalt tähendab seda, et neil on teine ja kolmas samm Tulevas ja nad panustavad kolmandasse sambasse maksimumi või vähemalt 10% sissetulekust. Sellise säästumääraga on inimesel hea võimalus endale pensionieaks [piisav kapital koguda](#).

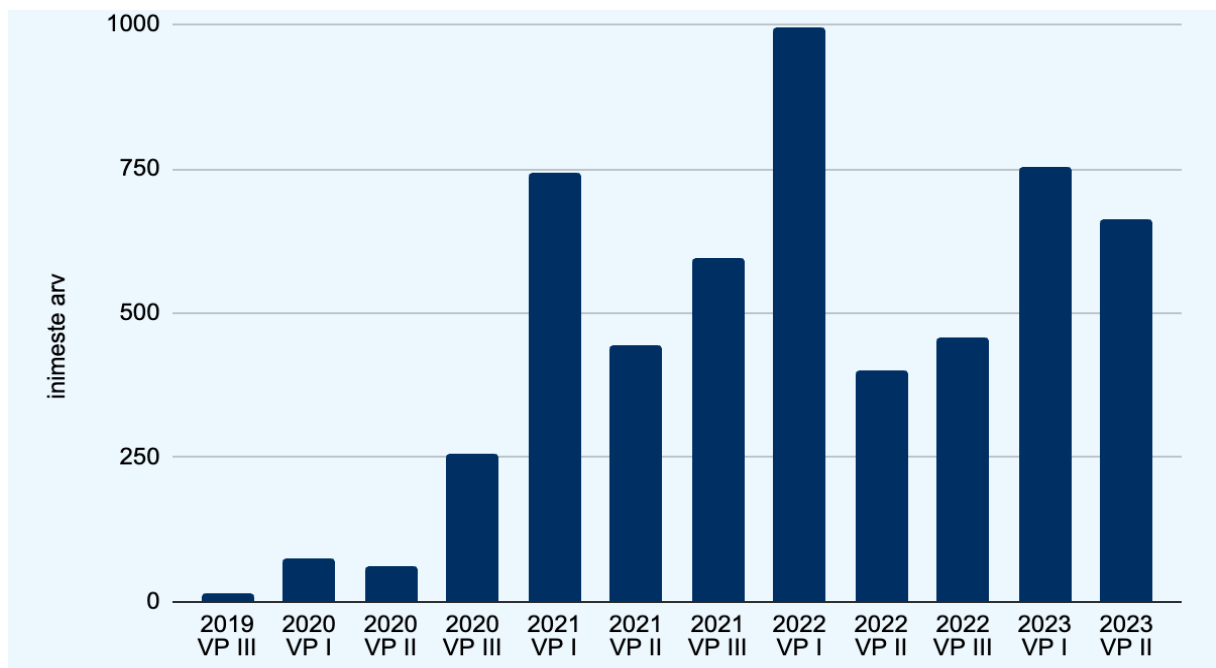
Graafikul on Tuleva kogujad vastavalt tootekasutusele. Sihikindlateks kogujateks loeme need, kelle II ja III sammas on Tulevas ning III samba sissemaksed on kas maksimaalsed (6 000 eurot aastas) või vähemalt 10% teise samba laekumiste alusel arvestatud sissetulekust.

Täna kogub meil alles 3 346 inimest sihikindlalt - seda on veidi üle 5% kõigist inimestest, kellel täna on Tuleva pensionifondide osakuid ja see näitaja kasvab visalt. See näitab, et enamuse kogujaid on veel väga kaugel "sihikindla" koguja säästumäärast. Kuidas me teame, millist progressi me oleme teinud teel meie kogujate aktiveerimisel?

On kaks asja, mida inimene saab kogumise sihikindlamaks tegemiseks teha:

Tuua oma teine samm Tulevasse (või mõnda teise indeksifondi). Enamus inimesi kogub täna teist sammast kõrge tasuga pangafondis, kus nende pikaajaline tootlus jääb maailmaturule suure tõenäosusega kõvasti alla⁶. Ilma tootluseta paraku ei jõua inimene oma soovitud kogumiseesmärgini.

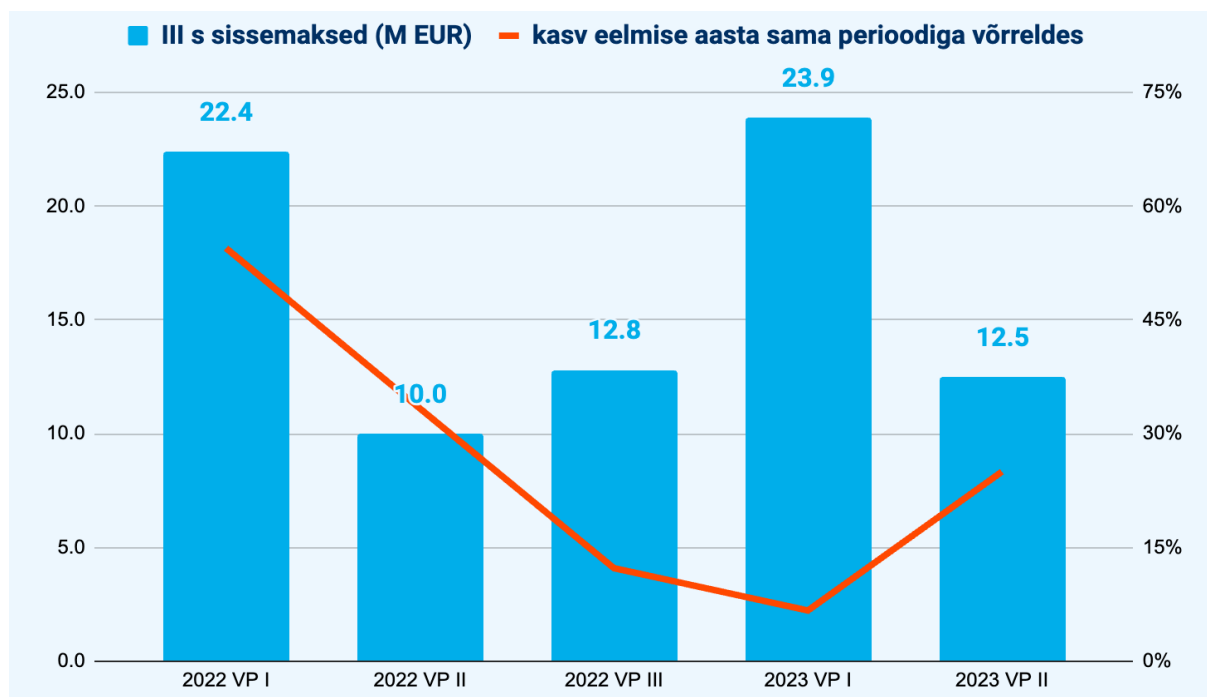
Aasta algusest on 1 302 kolmanda samba kogujat toonud ka oma teise samba meile. Seda on veidi üle 6% võimalikust. Tundub, et peamine takistus teise samba ületoomisel on kõhklus, mis väljendub sõnumis "soovin munad erinevates korvides hoida". Indeksifond pakub parima võimaliku hajutatuse, mida ei suurenda sellega kui raha mõnes muus fondis veel lisaks hoiad. Kuula kuidas meie [nõukogu esimees ja investor Kristi Saare seda selgitab](#).

Graafikul on inimeste arv, kes vahetusperioodi alguses kogusid ainult Tuleva kolmandas sambas, aga töid perioodi jooksul ka oma teise samba Tulevasse.

Teha makseid kolmandasse sambasse. Esimesel poolaastal tegi 25 766 inimest vähemalt ühe makse meie kolmanda samba fondi, kokku €20 miljoni väärtuses (kasv eelmise aasta sama ajaga võrreldes 20%).

⁶ Vaata näiteks [S&P analüüsi siit](#) ja Eesti teise samba pensionifondide võrdlust indeksifondidega [siit](#).

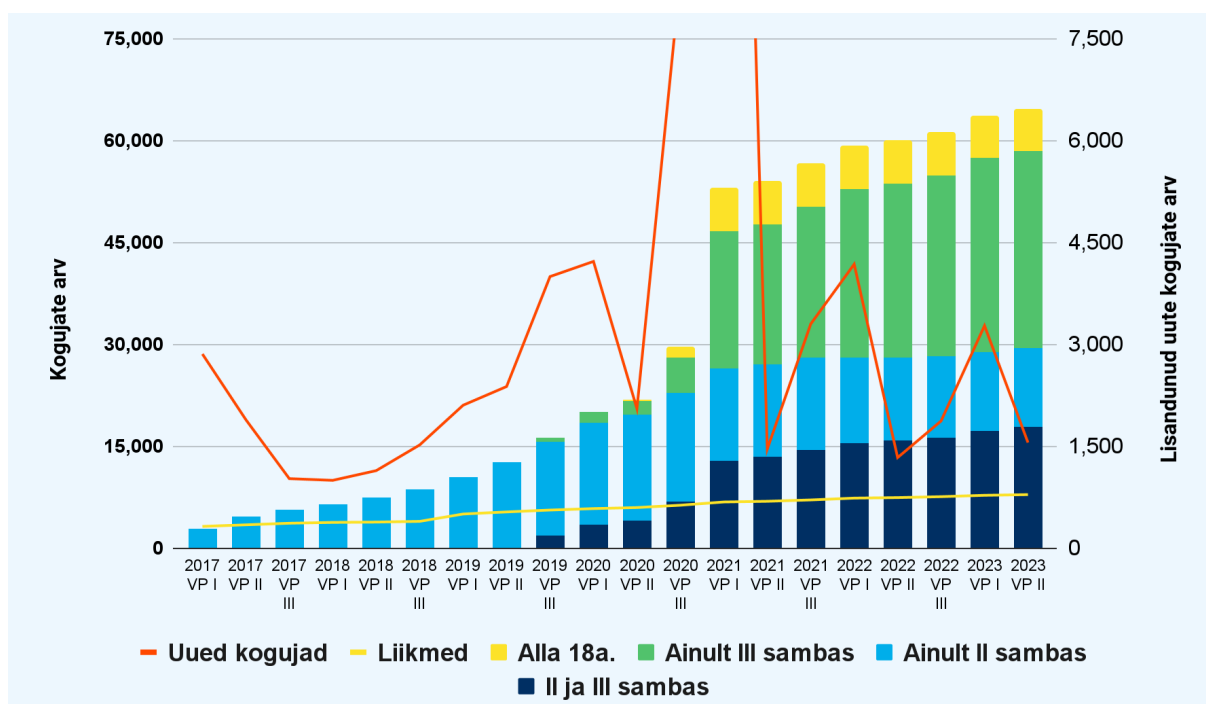

Graafikul on Tuleva III samba sissemaksete maht miljonites eurodes vahetusperioodide kaupa ja kasvumäär.

Kõige kindlam viis kogumise eesmärk täis saada on seada üles püsimakse. Sa saad seda nüüd muideks otse meie lehel teha ja ei pea internetipangast õiget kohta otsima. Täna on püsimakse üles seadnud juba ligi 15 000 inimest. Ja kui võimalus tekib, suurenda püsimakset. Esimesel poolaastal tegi seda 13% püsimaksega kogujatest.

Uued kogujad

Suurem osa Eesti inimestest pole Tulevast veel kuulnudki või pole julgenud esimest sammu teha. Selle aasta jooksul on meiega liitunud 3 482 uut kogujat. Uute kogujate lisandumine sõltub palju sellest, kui oluline on pensionifondide teema avalikus debatis. Meie veebileht ja e-kirjad aitavad inimestel infomüra orienteeruda ning teadlik valik teha.

Pildil on uute kogujate arv, kes avasid meil II või III samba või mõlemad.

Kuidas jõuame uute inimesteni siis, kui avalikkus parajasti ei aruta pensionireformi? 80% meie uutest liitujatest teeb seda kellegi soovitusel. Kui see soovitus tuleb Kristi Saarelt, Indrek Seppolt või mõnelt teiselt finantsvaldkonna arvamussliidrikt, annab see meile kindlust, et oleme õigel teel.

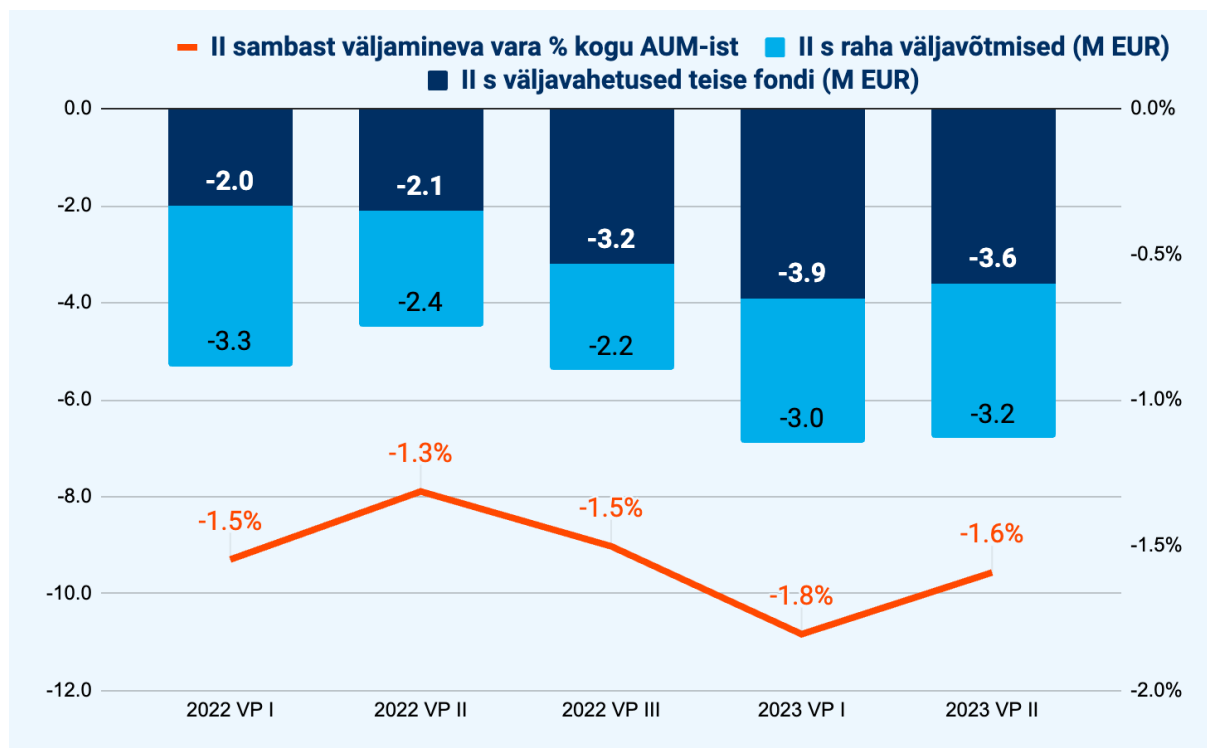
Veelgi tihemini on soovitajaks sõber, kolleeg või sugulane. Mida rohkem inimesi julgeb oma sõpru aidata endale mõistliku finantsotsuste tegemisel, seda kiiremini jõuame oma missiooni täitumiseni.

Tootearenduse eesmärk on eemaldada takistusi

Meie ülesanne seejärel on tagada, et inimene, kes soovitus peale Tuleva veebilehele tuleb, saab ilma tarbetute takistusteta kõik toimingud ära teha. Me usume, et [15 minutist peaks piisama](#) selleks, et teise ja kolmanda samba abil endale eluks ajaks korralik investeerimisportfell käima panna. Esimesel poolaastal liitunud uutest kogujatest tegi 9% ära korruga nii kolmanda samba kui teise. See osakaal võiks olla oluliselt kõrgem.

Madal lahkujate arv

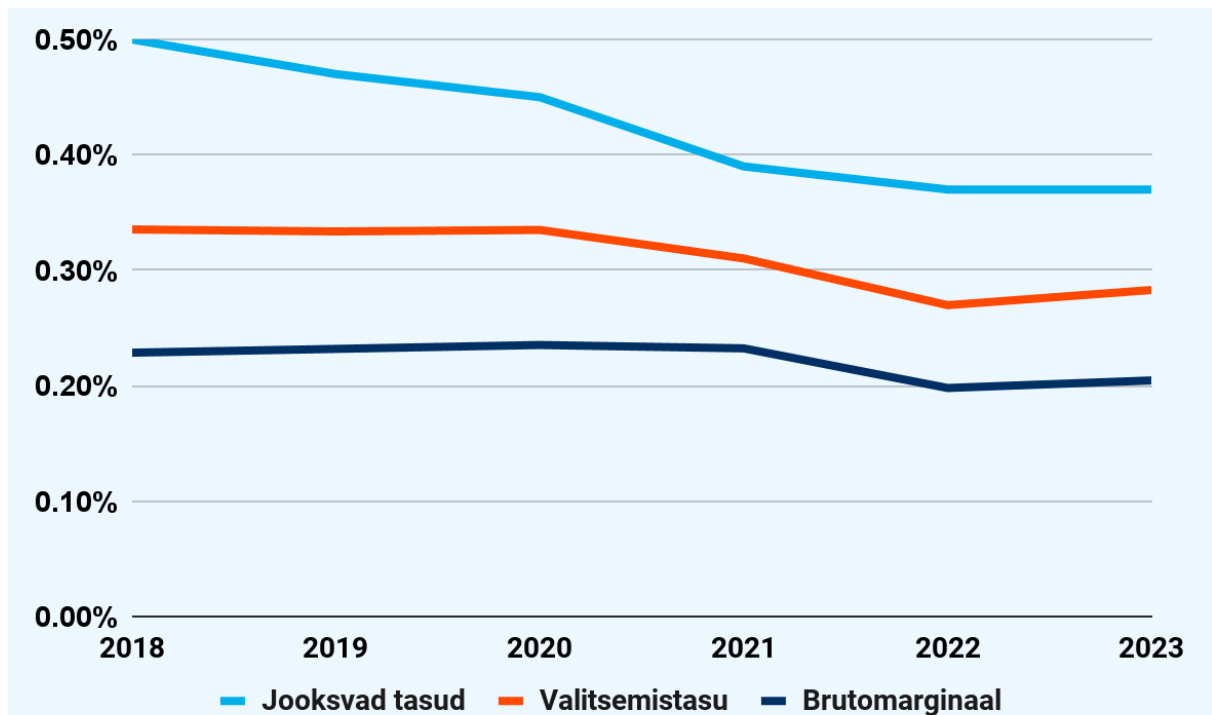
Tihe pensionifondi vahetamine ei aita kaasa parema tootluse saavutamisele, pigem vastupidi. Meie eesmärk on hoida lahkujate hulk alla 3% varade mahust. Tänu teisest sambast lahkujate pigem suuremale hulgale oleme praegu veel sellest näitajast maas (viimase 12 kuuga on kokku väljunud ja teisest sambast lahkunud 4.7% varade mahust).

Graafikul on meie teise samba fondidest mõnda teise fondi ja PIKi lahkujate või üldse teisest sambast väljujate varade maht.

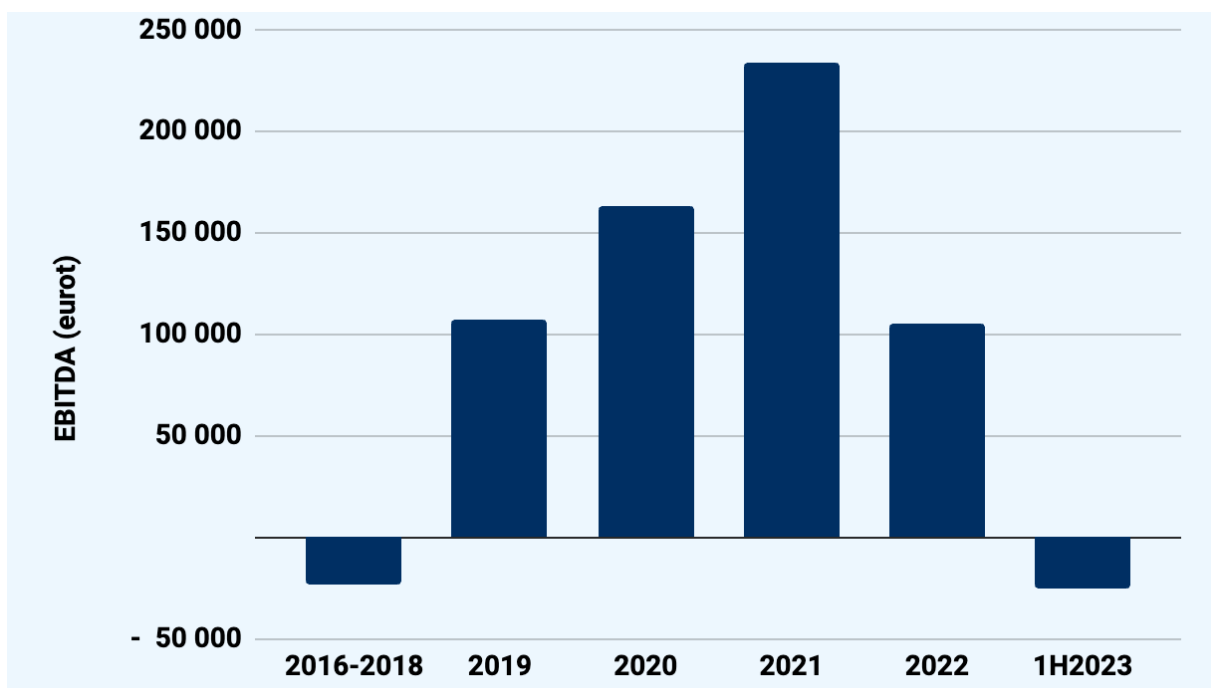
Tuleva finantstulemus oli ootuspärane

Varade mahu kasv viib madalamate tasudeni siis, kui suudame kasvu kulud kontrolli all hoida ning muutuvkulusid alandada. Oleme kuue tegutsemisaasta jooksul alandanud tasusid nii püsikulude kui muutuvkulude arvelt ja jätkame seda kindlasti ka edaspidi.

Graafikul on Tuleva pensionifondide mahuga kaalutud keskmine jooksev tasu, valitsemistasu ja brutomarginaal ehk see osa valitsemistasust, mis kohustuslikest muutuvkuludest (depootasu, EVK tasu, tagatisfondi tasu, FI tasu) meie püsikulude katteks üle jääb - kõik väljendatuna % keskmisest varade mahust. 2023. a näitaja on prognoosi põhjal.

Uued palkamised suurendasid ühekordselt meie kulusid, aga viimaste kuude tulemused on näidanud, et see investeering kasvu hakkab juba ennast ära tasuma. Meie tulud peavad kulud ära katma ja ma usun, et teisel poolaastal see jälle nii ka on.

Graafikul on Tuleva Fondid AS tegevuskasum enne amortisatsiooni mahaarvamist ning finantsinvesteeringute (ehk meile kuuluvate pensionifondi osakute) kasumit-kahjumit.

Nagu alati lisandub tegevuskasumile tuleme meile kuuluvate pensionifondi osakute ümberhindlusest. Esimesel poolaastal lisas see 0.6 miljonit eurot. See on puhtalt arvestuslik kasum-kahjum, mis ei mõjuta meie majandustegevust.

Tiimi lisandus kaks uut liiget

Juuli alguses alustas tööd meie uus juhatuse liige Sten Andreas Ehrlich. Kes Steniga veel tuttav pole, siis [siin vastab ta küsimustele, mida ta varem tegi ja mida Tuleva tema jaoks tähendab](#).

Sellega on meie juhatuse nüüd kolmeliikmeline. Sten vastutab operatsioonide eest, kevadel juhatusse valitud Erko Risthein vastutab tootearenduse ja tehnoloogia eest ning minu vedada on investeerimisstrateegia lisaks juhatuse esimehe rollile.

Augustis alustas tööd ka meie uus kontorijuht Ketlin Veevo. Lisaks meie töökeskkonna mõnusaks tegemisele aitab Ketlin ka Pirjet klienditoe tegemisel.

Meil on üks oluline roll veel täitmata: riski- ja vastavuskontrolli juht. Me oleme seni seda rolli teenusena sisse ostnud. Täna oleme nii palju kasvanud, et vajame selle funktsiooni täitmiseks tiimi eraldi töötajat. [Avasime just avaliku konkursi](#) ja loodame sügiseks endale hea osalise ajaga inimese leida. Kõik soovitusel on teretulnud!

Järgmised sammud

Teisel poolaastal jätkame tööd tänaste kogujate aktiveerimisega, aidates ületada kõhklusi teise samba ületoomisel ning andes sobivas kohas mükse kolmanda samba sissemaksete maksimeerimiseks.

Tõnu Pekk
Tuleva Fondid AS juhatuse liige ja fondijuht

Raamatupidamise poolaastaruanne

Bilanss

EUR	Lisa	30.06.2023	31.12.2022
VARAD			
Raha ja raha ekvivalendid		1 128 278	9 807 246
Finantsvara õiglasest väärtusest muutusega tulude ja kulude aruandes		153 126 542	110 824 179
Aksiad ja osakud		153 126 542	110 824 179
Nõuded ja ettemaksud		116 011	2 503 542
VARAD KOKKU		154 370 830	123 134 966
KOHUSTISED			
Muud finantskohustised		83 299	4 692 804
Võlgnevus Fondivalitsejale	6	28 015	18 318
Võlgnevus Depositooriumile		6 278	10 803
Võlgnevus Lunastamisest		48 921	21 132
Kohustus ootel tehingutest		0	4 642 255
Muud kohustised		84	296
Osakuomanikele kuuluv fondi vara puhasväärtuses		154 287 532	118 442 162
KOHUSTISED JA FONDI VARA PUHASVÄÄRTUSES KOKKU		154 370 830	123 134 966

Lisad lehekülgedel 21 - 29 on raamatupidamise poolaastaruande lahutamatud osad.

Tulude ja kulude aruanne

EUR		01.01.2023- Lisa 30.06.2023	01.01.2022- 30.06.2022
TULUD			
Intressitulu		282	210
Rahalt ja raha ekvivalentidelt		282	210
Neto kasum/kahjum õiglasel väärtusel läbi tulude ja kulude aruande kajastatud finantsvaradelt ja -kohustistelt		16 166 642	- 12 712 993
Aktsiatelt ja osakutelt	3	16 139 518	- 12 731 912
Muud tulud		27 124	18 919
TULUD KOKKU		16 166 924	- 12 712 783
KULUD			
Tegevuskulud		181 068	125 125
Valitsemistasud	6	141 084	102 395
Tehingukulud		911	292
Muud tegevuskulud		39 073	22 438
OSAKUOMANIKELE KUULUV FONDI VARA PUHASVÄÄRTUSE MUUTUMINE		15 985 856	- 12 837 908

Lisad lehekülgedel 21 - 29 on raamatupidamise poolaastaruande lahutamatud osad.

Fondi puhasväärtuse muutumise aruanne

EUR	30.06.2023	30.06.2022
Fondi vara puhasväärtus aruandeperioodi alguses	118 442 162	86 518 801
Laekumised väljastatud osakute eest	21 336 878	17 562 545
Väljaminekud tagasivõetud osakute eest	- 1 477 364	- 1 258 188
Fondi tulem	15 985 856	- 12 837 908
Fondi puhasväärtus aruandeperioodi lõpus	154 287 532	89 985 250
Fondi puhasväärtus ühe osaku kohta aruandeperioodi lõpu seisuga	0.8688	0.7719
Ringluses olevate osakute arv aruandeperioodi lõpu seisuga	177 596 278	116 568 784

Lisad lehekülgedel 21 - 29 on raamatupidamise poolaastaruande lahutamatud osad.

Rahavoogude aruanne

EUR	01.01.2023- 30.06.2023	01.01.2022- 30.06.2022
Rahavood fondi põhitegevusest		
Laekunud intressid	282	210
Väljaminekud investeringute soetusest	- 69 683 949	- 25 395 244
Laekumised investeringute müügist/lunastamisest	38 878 850	0
Makstud tegevuskulud	- 154 387	- 101 162
	- 30 959 204	- 25 496 196
Rahavood fondi finantseerimistegevusest		
Laekumised väljastatud osakute eest	23 729 812	17 862 450
Väljaminekud tagasivõetud osakute eest	- 1 449 575	- 1 226 690
	22 280 237	16 635 760
Rahavood kokku	- 8 678 967	- 8 860 436
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses	9 807 246	11 041 502
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	1 128 278	2 181 066

Lisad lehekülgedel 21 - 29 on raamatupidamise poolaastaruande lahutamatud osad.

Raamatupidamise poolaastaruande lisad

Lisa 1. Üldine informatsioon

Tuleva III Samba Pensionifond (edaspidi: Fond) alustas tegevust 15.10.2019. Fondi mudelportfelli järgi investeeritakse 100% MSCI ACWI indeksit järgivatesse fondidesse. MSCI ACWI indeks koosneb maailma aktsiaturgudel noteeritud suurte ja keskmise suurusega ettevõtete aktsiatest.

Tuleva III Samba Pensionifondi fondivalitsejaks on Tuleva Fondid AS, asukohaga Telliskivi 60/1, Tallinn.

Käesolev raamatupidamise poolaastaruanne on Fondi esimene aruanne ning kajastab Fondi majandustegevust perioodil 01.01.2023 kuni 30.06.2023. Raamatupidamise poolaastaruanne on koostatud eurodes. Raamatupidamise poolaastaruanne on auditeerimata.

Käesolev raamatupidamise aruanne on fondivalitseja juhatuse poolt heaks kiidetud 31.08.2023.

Lisa 2. Kasutatud arvestuspõhimõtted

Aruande koostamise alused

Vastavalt Investeerimisfondide seadusele ja Rahandusministri määrusele nr. 8 Nõuded avalikustamisele kuuluvate fondi aruannetele (vastu võetud 26.02.2018) kasutatakse fondi raamatupidamise aruande koostamisel Euroopa Komisjoni poolt vastu võetud rahvusvahelistes finantsaruandluse standardites (edaspidi IFRS) sätestatud arvestuspõhimõtteid ja informatsiooni esitlusviise, võttes arvesse Investeerimisfondide seaduse § 54 lõike 11 alusel kehtestatud määruses sätestatud fondi vara puhasväärtuse määramise korda ning eelpool mainitud määruses toodud muid erisusi. Arvesse on võetud ka kogumispensionide seaduses ja raamatupidamise seaduses sätestatud nõudeid.

Fond on oma aruande koostamisel lähtunud IFRS-i nõuetest ulatuses, mis ei ole vastuolus Investeerimisfondide seaduse ja Rahandusministri määruse nr. 8 nõuetega. Vastuolu korral on Fond lähtunud Investeerimisfondide seaduses ja Rahandusministri määruses nr. 8 (Nõuded avalikustamisele kuuluvate fondi aruannetele) sätestatud nõuetest. Aruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtted on kirjeldatud detailsemalt allpool.

Finantsaruandluse standardid

Uute või muudetud standardite ja tõlgenduste rakendamine

Uutel või muudetud standarditel või tõlgendustel, mis hakkasid esmakordselt kehtima 1. jaanuar 2022 algaval aruandeaastal, ei ole fondivalitseja juhatuse hinnangul olulist mõju Fondi finantsaruannetele.

Uued standardid, tõlgendused ja nende muudatused

Välja on antud uusi või muudetud standardeid ja tõlgendusi, mis muutuvad majandusüksustele kohustuslikuks alates 1. jaanuar 2023 või hilisematel perioodil ja mida fondivalitseja ei ole fondi finantsaruannete koostamisel rakendanud ennetähtaegselt.

IAS 1 ja IFRS rakendusjuhendi nr 2 muudatused: „Arvestuspõhimõtete avalikustamine” (rakendub 1. jaanuaril 2023 või hiljem algavatele aruandeperioodidele).

IAS 1 muudeti, et nõuda ettevõtetelt oluliste arvestuspõhimõtete asemel nende oluliste arvestuspõhimõtete teabe avalikustamist. Muudatus sätestas olulise arvestuspõhimõtete teabe määratluse. Muudatus selgitas samuti, et arvestuspõhimõtete teave on eeldatavasti oluline, kui ilma selleta ei oleks finantsaruannete kasutajatel võimalik aru saada finantsaruannete muust olulisest teabest. Muudatuses on toodud illustreerivad näiteid arvestuspõhimõtete teabest, mida tõenäoliselt peetakse oluliseks ettevõtte finantsaruannete jaoks. Lisaks selgitas IAS 1 muudatus, et ebaoluline arvestuspõhimõtete teave ei pea olema avalikustatud. Kui aga seda avalikustatakse, siis see ei tohiks varjutada olulist arvestuspõhimõtete teavet. Selle muudatuse toetamiseks muudeti ka IFRS rakendusjuhendit nr 2 “Olulisuse otsuste tegemine”, et anda juhiseid olulisuse mõiste rakendamiseks arvestuspõhimõtete avalikustamisel. Fondivalitseja hindab võimalikku mõju Fondi finantsaruannetele.

IAS 8 muudatused: „Arvestushinnangute mõiste” (rakendub 1. jaanuaril 2023 või hiljem algavatele aruandeperioodidele).

IAS 8 muudatus selgitab, kuidas ettevõtted peavad eristama arvestuspõhimõtete muutuseid arvestushinnangute muutustest. Fondivalitseja hindab võimaliku mõju Fondi finantsaruannetele.

Fondivalitseja juhatuse hinnangul ülejäänud uutel või muudetud standarditel või tõlgendustel, mis veel ei kehti, ei ole eeldatavast olulist mõju Fondile.

Juhtkonnapoolsed otsused ja hinnangud

Aruannete koostamine kooskõlas IFRS'iga eeldab fondivalitseja juhtkonnalt otsuste, eelduste ja hinnangute tegemist, mis mõjutavad arvestuspõhimõtete rakendamist ning varade, kohustuste, tulude ja kulude kajastamist. Kuigi hinnangute aluseks on nii juhtkonna parim teadmine kui faktid, võivad tegelikud tulemused hinnangutest erineda. Hinnanguid ja nende aluseks olevaid eeldusi vaadatakse üle järjepidevalt ning hinnangute muudatusi kajastatakse muudatuste tegemise aastal ning kõikidel järgnevatel aastatel, mida hinnangu muudatus mõjutab.

Aruandeperioodil ei ole taolisi hinnanguid rakendatud.

Finantsvarade ja –kohustiste arvestuspõhimõtted

Fond klassifitseerib finantsvarad ja –kohustised järgmiselt:

- finantsvarad õiglasest väärtuses muutusega läbi tulude ja kulude aruande – investeerimisfondide osakud, põhjusel, et need investeeringud ei sisalda ainult põhiosa- ja intressimakseid;
- finantsvarad korrigeeritud soetusmaksumuses - raha ja raha ekvivalendid, nõuded ja ettemaksed kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses;
- finantskohustised korrigeeritud soetusmaksumuses – kohustused fondivalitseja ees kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses.

Arvele võtmine ja kajastamise lõpetamine

Fond võtab finantsvara või –kohustuse arvele siis, kui Fondist saab instrumendi lepinguline osapool. Tavapärasel turutingimustel toimuvaid finantsvarade ostmise või müüke kajastatakse tehingupäeval, ehk päeval, mil Fond on võtnud kohustuse kas vara osta või müüa.

Finantsvarade kajastamine lõpetatakse kui õigused finantsvarast tulenevatele rahavoogudele lõppevad või antakse üle ja kui Fond annab üle sisuliselt kõik riskid ja hüved. Finantskohustis (või finantskohustise osa) eemaldatakse finantsseisundi aruandest siis ja ainult siis, kui see on kustutatud (s.o kui lepingus määratletud kohustus on täidetud, tühistatud või aegunud).

Mõõtmine

Fond mõõdab arvele võtmisel finantsvara või -kohustist selle õiglasest väärtuses, millele on lisatud või millest on maha arvatud finantsvara või -kohustise puhul, mida ei kajastata õiglasest väärtuses muutustega läbi tulude ja kulude aruande, tehingukulutused, mis on otseselt seotud finantsvara omandamise või finantskohustise emiteerimisega, näiteks teenustasud.

Õiglasest väärtuses muutustega läbi tulude ja kulude aruande kajastavate finantsvarade ja -kohustiste tehingutasud kajastatakse kuluna tulude ja kulude aruandes.

Finantsvarad: võlainstrumendid

Võlainstrumentide edasine kajastamine sõltub Fondi ärimudelilist finantsvarade haldamisel ning finantsvara rahavoogude lepingulistest tingimustest.

Õiglasest väärtuses muutustega läbi tulude ja kulude aruande: Varad, mis ei vasta soetusmaksumuse või õiglasest väärtuses muutusega läbi koondkasumi kriteeriumile, kajastatakse õiglasest väärtuses muutustega läbi tulude ja kulude aruande. Kasum või kahjum võlainstrumentidelt muutustega läbi tulude ja kulude aruande kajastatakse vastava perioodi, mil õiglasest väärtuse muutus on toimunud, tulude ja kulude aruandes real „Neto kasum/-kahjum õiglasest väärtuses läbi tulude ja kulude aruande kajastatud finantsvaradelt ja –kohustistelt“. Sellised õiglasest väärtuse kasumid ja kahjumid sisaldavad ka vastavatelt instrumentidelt teenitud lepingulisi intresse.

Korrigeeritud soetusmaksumus: Varad, mida hoitakse lepinguliste rahavoogude kogumiseks ning mille rahavood on ainult põhiosa ja tasumata põhiosalt arvestatud intress, kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses. Nendest varadest saadav intressitulu kajastatakse finantstuludes sisemise intressimäära meetodil. Kajastamise lõpetamisel kajastatakse saadud kasum või kahjum tulude ja kulude aruandes muudes tuludes/kuludes. Valuutakursi kasumid ja kahjumid ning krediidikahjumid kajastatakse tulude ja kulude aruandes eraldi ridadel.

Väärtuse langus

Fond hindab korrigeeritud soetusmaksumuses kajastavate võlainstrumentide oodatava krediidikahjumi (ECL) tuleviku informatsiooni baasil. Rakendatav väärtuse languse meetodika sõltub sellest, kas krediidirisk on oluliselt suurenenud.

Eeldatava krediidikahju mõõtmine võtab arvesse: (i) erapooletut ja tõenäosusega kaalutud summat, mille määramisel hinnatakse mitmeid võimalikke erinevaid tulemusi, (ii) raha ajaväärtust ja (iii) aruande perioodi lõpus ilma liigsete kulude või pingutusteta kättesaadavat mõistlikku ja põhjendatud informatsiooni minevikus toimunud sündmuste, praeguste tingimuste ja tulevaste majandustingimuste prognooside kohta.

Nõuetele ostjate vastu, kus puudub oluline finantseerimise komponent, rakendab Fond lihtsustatud lähenemist, nagu lubatud IFRS 9 poolt, ning arvestab nõuete allahindlust eluea oodatava krediidikahjumina nõuete esmasel kajastamisel. Fond kasutab allahindluste maatriksit, kus allahindlus arvutatakse nõuetele lähtudes erinevatest aegumise perioodidest.

Õiglase väärtuse määramine

Õiglase väärtus on hind, millega on võimalik turuosalistele Fondi vara hindamispäeva seisuga müüa. Reguleeritud turul kaubeldava investeerimisfondiosaku õiglase väärtus põhineb börsipäeva sulgemishinnal (close price).

Fondiosakute ümberhindlusest tekkinud realiseerimata kasum või kahjum kajastatakse tulude ja kulude aruandes perioodi tuluna või kuluna real "Neto kasum/kahjum õiglates väärtuses läbi tulude ja kulude aruande kajastatud finantsvaradelt ja -kohustistelt".

Raha ja raha ekvivalendid

Raha ja raha ekvivalendid kontol on kajastatud nõudmiseni hoiused.

Valitsemistasude arvestus

Valitsemistasu on fondivalitsejale makstav tasu Fondi valitsemise eest. Valitsemistasu määr on 0.23% aastas Fondi varade turuväärtusest. Valitsemistasu kohustust arvestatakse igapäevaselt ning ühe kalendrikuu eest kogunenud tasu makstakse välja järgneva kuu jooksul.

Osakuomanikele kuuluv fondi vara puhasväärtuses

Fondi vara puhasväärtus määratakse kindlaks eelkõige Fondi vara turuväärtuse alusel. Fondi vara turuväärtus määratakse kindlaks igal pangapäeval Fondi varasse kuuluvate väärtpaberite ja muude varade turuväärtuste alusel. Fondi vara puhasväärtuse määramiseks arvutatakse Fondi vara turuväärtusest maha kogunenud, kuid maksmata Fondivalitsejale makstav tasu Fondi valitsemise eest, nõuded Fondi vastu (sh arveldamata tehingud) ja muud Fondi valitsemisega seotud lubatud kulutused. Osaku puhasväärtus on võrdne Fondi vara puhasväärtusega, mis on jagatud kõigi arvestuse hetkeks väljalastud ja tagasi võtmata osakute arvuga, mida on eelnevalt korrigeeritud Fondivalitsejale laekunud, kuid arveldamata ostu- ja müügikorraldustest tulenevate osakutega.

Fondi kapital on võrdne osakuomanikele kuuluva Fondi vara puhasväärtusega, mis võib muutuda tulenevalt osakutehingutest ja investeringute väärtuse muutusest.

Osakute vahetamised, väljamaksed osakuomanikele, märkimis- ja tagasivõtmise tasu

Osakuomanikul on õigus vahetada kõik talle kuuluvad osakud või osa neist teise vabatahtliku pensionifondi osakute vastu, samuti sõlmida osakute tagasivõtmishinna eest täiendava kogumispensioni kindlustusleping. Pensionifondi vahetamisel osakuomanikule väljamakseid

ei tehta. Osakute vahetamise päeval toimub osakute tagasivõtmine ja teise vabatahtliku pensionifondi osakute väljalaskmine. Fondil puudub väljalaske- ja tagasivõtmise tasu.

Väljamaksed pensionifondist toimuvad vastavalt kogumispensionide seaduse 3. peatüki 2. jaos sätestatule. Osakuomanikul on igal ajal õigus nõuda osakute osalist või täies ulatuses tagasivõtmist vabatahtliku kogumispensionini saamiseks. Osakute tagasivõtmisel tehakse osakuomanikule rahalised väljamaksed.

Lisa 3. Neto kasum/kahjum õiglasel väärtuses läbi tulude ja kulude aruande kajastatud finantsvaradelt ja kohustistelt

EUR	01.01.2023 -30.06.2023	01.01.2022 -30.06.2022
Aktsiatelt ja osakutelt	16 139 518	- 12 731 912
Müügikasum (-kahjum)	839 905	0
Realiseerimata kasum (kahjum)	15 299 613	- 12 731 912
Neto kasum/kahjum kokku	16 139 518	- 12 731 912

Fond kategoriseerib finantsinvesteeringud sõltuvalt nende ümberhindlusest kolmele eri tasemele:

- 1. tase: finantsinvesteeringud, mida hinnatakse börsil või muul aktiivsel turul noteeritud hinnas
- 2. tase: finantsinstrumendid, mida hinnatakse hindamistehnikatega, mis põhinevad jälgitavatel sisenditel (sarnaste tehingute kursid ja intressikõverad)
- 3. tase: finantsinstrumendid, mille ümberhindluseks kasutatavad hindamistehnikad põhinevad mittejälgitavatel sisenditel (näiteks diskonteeritud rahavoogude meetod)

Investeeringute jaotus tasemete vahel on aruandeperioodil järgnev:

30.06.2023	1. tase	2. tase	3. tase	Kokku
Fondiosakud	153 126 542	0	0	153 126 542

Investeeringute jaotus tasemete vahel võrdlusperioodil oli järgnev:

31.12.2022	1. tase	2. tase	3. tase	Kokku
Fondiosakud	110 824 179	0	0	110 824 179

Lisa 4. Finantsriskide juhtimine

Igasuguse rahalise investeringuga kaasneb alati risk. Riski võib iseloomustada kui võimalust mitte saavutada kavandatud investeerimistulemust. Fondi tehtud investeringud võivad Osakuomanikule tuua nii kasumit kui ka kahjumit, mistõttu ei ole tagatud Fondi investeeritud rahasumma väärtuse säilimine. Koostoimes või erakorralises turusituatsioonis võib riskide realiseerumise mõju investeringu väärtusele (mh investeringu väärtuse vähenemine) olla suur. Riskide mõju täpset ulatust ei ole võimalik prognoosida.

Indeksid, mida järgivatesse indeksfondidesse Fond investeerib, koosnevad peamiselt keskmise ja suure kapitalimahuga ettevõtetest. Näiteks on Osakuomanikul võimalik teenida tulu juhul, kui MSCI ACWI indeksit moodustavad ettevõtted (näiteks Apple, Facebook, Microsoft, Amazon, Alphabet jt) jätkavad tõusuteed ja oma positsiooni kindlustamist turul.

Kuna Fondi paigutatud rahasumma väärtus võib aktsiaturu tootluse mõjul nii suureneka kui ka väheneda, ei pruugi Osakute tagasivõtmisel Osakuomanik tagasi saada algselt investeeritud rahasummat. Aktsiate, millega kaubeldakse avalikul börsil ja millest sõltub nendest moodustatud indeksi tootlus, väärtus võib aja jooksul ning Fondivalitsejast sõltumatutel tingimustel nii kasvada kui kahaneda. Seetõttu ei ole võimalik tagada Fondi positiivset tootlust igal järgneval ajaperioodil. Riskide maandamise eesmärgil ei investeeri Fondivalitseja Fondi vara ühte indeksfondi üle 30% Fondi vara väärtusest.

Alljärgnevalt on kirjeldatud peamisi investeerimisega kaasnevaid riske. Tegemist pole ammendava loeteluga ning riskid võivad kumuleeruda ja kontsentreeruda.

Tururisk (sh aktsiarisk): oht, et investeringu väärtus võib väärtpaberiturul toimuvate ebasoodsate muutuste (nt makromajanduslikud sündmused, ebastabiilsus poliitilises või sotsiaalses süsteemis, investorite käitumine jne) tõttu väheneda. Aktsiainvesteringu puhul võib aktsiarisk väljenduda aktsiahinna muutumises, aktsiakursi volatiilsuse muutumises, eri aktsiate või aktsiaindeksite kursisuhete muutumises või dividendimaksete muutumises. Tururiski juhitakse, hajutades Fondi investeringuid erinevate piirkondade ja turgude vahel.

Aktsiarisk:

Fondi tegevust puudutab otseselt ja kõige enam aktsiarisk, et investeringu väärtus võib globaalsel aktsiaturul (mida me mõõdame MSCI ACWI indeksi netootlusega eurodes) toimuvate ebasoodsate muutuste tõttu väheneda. See väljendub Fondile kuuluvate aktsiafondide osakuhinna muutusena.

Globaalsete aktsiaturgude indeksi MSCI ACWI mõõtmisajaloo (alates 01.01.2000) maksimaalne väärtuse langus on olnud 53% (perioodil 15.06.2007- 09.03.2009). Allpool on toodud sellise kukkumise võimalik mõju Fondi varade väärtusele. Lisaks maksimaalsele väärtuse langusele on tabelis toodud 10% (ühe standardhälbe suuruse) kõikumise mõju aktsiaturul.

Risk	Indeks	Osakaal Fondi varadest	Indeksi võimalik muutus	Investeeringute väärtus 30.06.2023	Möju Fondi puhasväärtusele
Globaalne turg	MSCI ACWI indeks	99.25%	-53% -10%	153 126 542	- 81 157 067 - 15 312 654

Risk	Indeks	Osakaal Fondi varadest	Indeksi võimalik muutus	Investeeringute väärtus 30.06.2022	Möju Fondi puhasväärtusele
Globaalne turg	MSCI ACWI indeks	97.58%	-53% -10%	87 805 483	- 46 536 906 - 8 780 548

Järgnevalt on toodud Tuleva III Samba Pensionifondi võrdlus võrdlusportfelliga, mis koosneb 100% ulatuses MSCI ACWI indeksist:

	Muutus
Fondi osakuhinna muutus 01.01 - 30.06.2023	12.47%
Võrdlusindeksi osakuhinna muutus 01.01 - 30.06.2023	11.45%
Vahe	1.01%

	Muutus
Fondi osakuhinna muutus 01.01 - 30.06.2022	-13.45%
Võrdlusindeksi osakuhinna muutus 01.01 - 30.06.2022	-13.54%
Vahe	0.08%

Likviidsusrisk: tuleneb investeeringu realiseerimisega kaasnevast ebasoodsast olukorrast – investeeringule ei leidu turul soovitud ajal või soovitud hinnaga (piisavalt) ostjaid. Fondi likviidsusrisk tuleneb Osakuomanike käitumise ebasoodsast muutusest, mis võib viia suutmatuseeni täita Fondi arvel võetud kohustusi (sh Osakute tagasivõtmine). Fondi likviidsusrisk võib näiteks tekkida olukorras, kus Fondile laekuvate osakute tagasivõtmis- ja vahetuskorralduste maht lühikese ajaperioodi jooksul on väga ulatuslik, ning fondijuht peab väljamaksete tegemiseks likvideerima investeeringuid, mida ta tavajuhul ei likvideeriks või peatama tagasivõtmisummade väljamaksmise mingiks ajaperioodiks. Likviidsusriski limiteerimiseks kontrollitakse, et Fondi vara investeeritakse üksnes selliste investeerimisfondide osakutesse, mis on 30 päeva jooksul vabalt võõrandatavad.

Valuutarisk: Valuutarisk on investeeringute väärtuse vähenemine valuutakursi ebasoodsa muutumise tõttu Fondi baasvääringu suhtes. Fond investeerib ainult eurodes noteeritud väärtpaberitesse ning seetõttu otsest avatud valuutapositioni fondil pole. Fond on kaudselt avatud valuutariskile läbi selle, et Fondi portfelli kuuluvad fondid investeerivad erinevas valuutas noteeritud ettevõtete ja valitsuste väärtpaberitesse ning valuutakursside muutus

omab mõju ka nende ettevõtete majandustulemustele. Valuutakursi kõikumise mõju Fondi osakuhinnale ei ole võimalik välja arvutada.

Krediidirisk: väärtpaberi emitendi suutmatus täita oma kohustusi õigeaegselt (sh ennetähtaegse tagasimaksmise risk) või täielikult. Tuleva III Samba Pensionifondi krediidiriski mõjutab Fondi arveldusarvel olev raha.

Fondi raha hoitakse Swedbank arveldusarvel. Swedbanki krediidireiting on Standard & Poor agentuuri andmetel A+.

Juhtkond on hinnanud nõudest krediidasutuse vastu oodatavat kahjumäära ning on tulenevalt vastaspoolte tugevast reitingust ja finantsseisundist ning makrokeskkonna positiivsest tuleviku väljavaatest hinnanud, et Fondil ei ole bilansipäeva seisuga vajadust krediidasutuste vastu olevaid nõudeid oluliselt alla hinnata.

Nõuded ja ettemaksed sisaldavad nõudeid AS Pensionikeskuse ja seotud osapoolte vastu. Juhtkonna hinnangul on nimetatud nõuete oodatav kahjumäär ebaoluline.

Lisa 5. Kapitali juhtimine

Fondi kapital koosneb tema netovaradest ehk Fondi osakute emiteerimisest saadud rahast ja Fondi kasumist. Fondi kapital muutub regulaarselt tulenevalt uute osakute emiteerimisest ning kolm korda aastas on Fondi osakuomanikel võimalus fonde vahetada ja Fondist väljuda. Fondijuht jälgib oodatavaid raha sisse ja väljavooge eesmärgiga tagada piisav likviidsuspuhver osakute lunastuseks.

Lisa 6. Seotud osapooled

Seotud osapoolena käsitletakse Fondivalitsejat – Tuleva Fondid AS. Fond maksab igakuiselt valitsemistasu fondivalitsejale. 2023. aastal esimese kuue kuu jooksul moodustasid tasud kokku 141 084 eurot (2022. aasta esimesel kuuel kuul 102 395 eurot), võlgnevus fondivalitsejale bilansipäeva seisuga on 28 015 eurot (31.12.2022 seisuga 18 318 eurot).

Investeeringute aruanne

Fondi investeeringute aruanne 30.06.2023

(eurodes)

Nimetus	Fondivalitseja nimi	ISIN-kood	Riik	Valuuta	Keskmine soetusmaksumus ühikule	Keskmine soetusmaksumus kokku	Turuväärtus ühikule	Turuväärtus kokku	Osakaal fondi puhasväärtusest	Osakaalu muutus puhasväärtusest võrreldes 31.12.2022
FONDIOSAKUD										
Aktsiafondid										
CCF Developed World (ESG Screened) Index Fund	BlackRock Asset Management Ireland Ltd	IE0009FT4LX4	IE	EUR	10.00	42 094 865	10.50	44 641 158	28.93%	
BlackRock ISF - Developed World ESG Screened Index	BlackRock Asset Management Ireland Ltd	IE00BFG1TM61	IE	EUR	20.35	39 133 966	23.00	44 655 493	28.94%	
iShares Emerging Market Screened Equity Index Fund (IE)	BlackRock Asset Management Ireland Ltd	IE00BKPTWY98	IE	EUR	8.66	18 208 123	8.59	18 081 702	11.72%	
iShares MSCI Europe ESG Screened UCITS ETF	BlackRock Asset Management Ireland Ltd	IE00BFNM3D14	IE	EUR	6.37	9 667 178	7.29	11 066 508	7.17%	
iShares MSCI Japan ESG Screened UCITS ETF	BlackRock Asset Management Ireland Ltd	IE00BFNM3L97	IE	EUR	4.92	1 073 923	5.41	1 179 706	0.76%	
iShares MSCI USA ESG Screened UCITS ETF	BlackRock Asset Management Ireland Ltd	IE00BFNM3G45	IE	EUR	7.31	30 569 644	8.01	33 501 974	21.71%	
Aktsiafondid kokku						140 747 699		153 126 542	99.25%	5.68%
FONDIOSAKUD KOKKU										
						140 747 699		153 126 542	99.25%	5.68%

Nimetus	Krediidasutus		Riik	Valuuta		Keskmine soetusmaksumus kokku		Turuväärtus kokku	Osakaal fondi puhasväärtusest	Osakaalu muutus puhasväärtusest võrreldes 31.12.2022
HOIUSED										
Arvelduskonto	Swedbank AS		EE	EUR		1 128 278		1 128 278	0.73%	
Muud nõuded			EE	EUR		116 011		116 011	0.08%	
HOIUSED KOKKU						1 244 289		1 244 289	0.81%	-9.58%
AKTIVATE TURUVÄÄRTUS KOKKU						141 991 988		154 370 830	100.05%	
FONDI PUHASVÄÄRTUS								154 287 532		

Fondi investeringute aruanne 31.12.2022

(eurodes)

Nimetus	Fondivalitseja nimi	ISIN-kood	Riik	Valuuta	Keskmine soetusmaksumus ühikule	Keskmine soetusmaksumus kokku	Turuväärtus ühikule	Turuväärtus kokku	Osakaal fondi puhasväärtusest	Osakaalu muutus puhasväärtusest võrreldes 31.12.2021
FONDIOSAKUD										
Aktsiafondid										
Developed World ESG Screened Index	BlackRock Asset Management Ireland Ltd	IE00BFG1TM61	IE	EUR	20.08	30 360 350	20.43	30 889 132	26.08%	
iShares Emerging Market Screened Equity Index Fund (IE)	BlackRock Asset Management Ireland Ltd	IE00BKPTWY98	IE	EUR	8.69	13 462 261	8.37	12 969 776	10.95%	
iShares MSCI Europe ESG Screened UCITS ETF	BlackRock Asset Management Ireland Ltd	IE00BFNM3D14	IE	EUR	6.24	8 430 242	6.52	8 810 134	7.44%	
iShares MSCI Japan ESG Screened UCITS ETF	BlackRock Asset Management Ireland Ltd	IE00BFNM3L97	IE	EUR	4.86	2 684 848	4.84	2 671 883	2.26%	
iShares MSCI USA ESG Screened UCITS ETF	BlackRock Asset Management Ireland Ltd	IE00BFNM3G45	IE	EUR	7.35	35 227 924	6.87	32 885 629	27.77%	
iShares MSCI World ESG Screened UCITS ETF	BlackRock Asset Management Ireland Ltd	IE00BFNM3J75	IE	EUR	6.54	23 579 325	6.26	22 597 624	19.08%	
Aktsiafondid kokku						113 744 950		110 824 179	93.57%	3.27%
FONDIOSAKUD KOKKU						113 744 950		110 824 179	93.57%	3.27%
HOIUSED										
Nimetus	Krediidasutus		Riik	Valuuta		Keskmine soetusmaksumus kokku		Turuväärtus kokku	Osakaal fondi puhasväärtusest	Osakaalu muutus puhasväärtusest võrreldes 31.12.2021
Arvelduskonto	Swedbank AS		EE	EUR		9 807 246		9 807 246	8.28%	
Muud nõuded			EE	EUR		2 503 542		2 503 542	2.11%	
HOIUSED KOKKU						12 310 787		12 310 787	10.39%	-2.78%
AKTIVATE TURUVÄÄRTUS KOKKU						126 055 737		123 134 966	103.96%	
FONDI PUHASVÄÄRTUS								118 442 162		

Tehingu- ja vahendustasude aruanne

Andmed perioodi 01.01.2023 - 30.06.2023 kohta

EUR	Vahendaja	Tehingute arv	Tehingute maht	Makstud tehingu- ja vahendustasud	Tasu % makstud tasudest
<i>Muudel turgudel kaubeldavad väärtpaberid</i>					
	Swedbank AS	26	55 614 343	876	2.75%
<i>Reguleeritud turgudel kaubeldavad väärtpaberid</i>					
	Flow Traders B.V.	36	52 948 456	30 933	97.25%
Kokku		62	108 562 799	31 809	100.00%

Andmed perioodi 01.01.2022 - 30.06.2022 kohta

EUR	Vahendaja	Tehingute arv	Tehingute maht	Makstud tehingu- ja vahendustasud	Tasu % makstud tasudest
<i>Muudel turgudel kaubeldavad väärtpaberid</i>					
	Swedbank AS	43	25 395 244	258	100.00%
Kokku		43	25 395 244	258	100.00%

Fondivalitseja juhatuse allkirjad poolaastaruandele

Fondivalitseja juhatus on koostanud Tuleva III Samba Pensionifondi poolaastaruande. Tuleva III Samba Pensionifondi poolaastaruanne on kinnitatud Tuleva Fondid AS juhatuse poolt.

Nimi	Ametinimetus	Kuupäev
Tõnu Pekk	fondijuht	31.08.2023